ข้อเสนอแนวความคิด

การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินเพื่อการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนผ่านแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาค

ของ

นายกาญจน์ แสงสุกดี

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ 197 ส่วนเฝ้าระวังและเตือนภัย

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่งเลขที่ 191 ส่วนยุทธศาสตร์และแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปีงบประมาณ 2560

ข้อเสนอแนวความคิด

การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินเพื่อการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนผ่านแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาค

ของ

นายกาญจน์ แสงสุกดี

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ 197 ส่วนเฝ้าระวังและเตือนภัย

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่งเลขที่ 191 ส่วนยุทธศาสตร์และแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปีงบประมาณ 2560

ข้อเสนอแนวความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ของ นายกาญจน์ แสงสุกดี

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ 191

ส่วน ยุทธศาสตร์และแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5

เรื่อง การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินเพื่อการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนผ่านแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาค

---

1. หลักการและเหตุผล

1.1 ข้อมูลสภาพพื้นที่

ลุ่มน้ำท่าจีน เป็น 1 ใน 25 ลุ่มน้ำในภาคกลางของประเทศ พื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนและลุ่มน้ำคาบเกี่ยว(ลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำน้อย) มีขนาด 13,682 ตารางกิโลเมตร แต่ในส่วนของพื้นที่ที่มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจะครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร มีพื้นที่รวม 10,868.43 ตารางกิโลเมตร (6,792,767 ไร่) จังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุด คือ จังหวัดสุพรรณบุรี เนื้อที่ 3,348,755 ไร่ รองลงมาได้แก่จังหวัดชัยนาท เนื้อที่ 1,543,591 ไร่ จังหวัดนครปฐม เนื้อที่ 1,355,204 ไร่ และจังหวัดสมุทรสาคร เนื้อที่ 545,217 ไร่ ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 59 ของพื้นที่รวมของภาคกลางทั้งหมด

แม่น้ำท่าจีนมีความยาวประมาณ 325 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำที่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม และออกสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร มีลำน้ำสาขาสำคัญคือ ห้วยกระเสียว (ที่มา : แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาค ลุ่มน้ำท่าจีนและลุ่มน้ำคาบเกี่ยว(ลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ลุ่มน้ำน้อย) พ.ศ.2550-2554 รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร)

นอกจากนี้ ตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่องกำหนดประเภทของแหล่งน้ำในแม่น้ำท่าจีน กรมควบคุมมลพิษได้กำหนดประเภทของแหล่งน้ำในแม่น้ำท่าจีนไว้เพื่อการอนุรักษ์คุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีน ดังต่อไปนี้

(1) ให้แบ่งแม่น้ำท่าจีนตั้งแต่ปากแม่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ขึ้นไปทางตอนเหนือจนถึงจุดเริ่มต้นของแม่น้ำที่จังหวัดชัยนาท ออกเป็น 3 ช่วง ดังต่อไปนี้

- แม่น้ำท่าจีน ตั้งแต่ปากแม่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ที่กิโลเมตร 0 ของกรมเจ้าท่าขึ้นไปทางตอนเหนือจนถึงหน้าที่ว่าการอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่กิโลเมตร 82 จากปากแม่น้ำ เป็นช่วงที่ 1

- แม่น้ำท่าจีน ตั้งแต่หน้าที่ว่าการอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่กิโลเมตร 82 จากปากแม่น้ำขึ้นไปทางตอนเหนือจนถึงประตูระบายน้ำโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่กิโลเมตร 202 จากปากแม่น้ำ เป็นช่วงที่ 2

- แม่น้ำท่าจีนตั้งแต่ประตูระบายน้ำโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่กิโลเมตร 202 จากปากแม่น้ำขึ้นไปทางตอนเหนือจนถึงจุดเริ่มต้นของแม่น้ำท่าจีน ที่บ้านปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ที่กิโลเมตร 325 จากปากแม่น้ำ เป็นช่วงที่ 3

(2) ให้แม่น้ำท่าจีนช่วงที่ 1 เป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 4

(3) ให้แม่น้ำท่าจีนช่วงที่ 2 เป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3

(4) ให้แม่น้ำท่าจีนช่วงที่ 3 เป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2

หากแบ่งลำดับแม่น้ำท่าจีนที่ไหลผ่านพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน 4 จังหวัดลงไปตามลำน้ำ สามารถแบ่งแม่น้ำท่าจีนออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ แม่น้ำท่าจีนตอนบน (แหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2) แม่น้ำท่าจีนตอนกลาง(แหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3) และแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง(แหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 4) ดังรายละเอียดตามภาพ 1

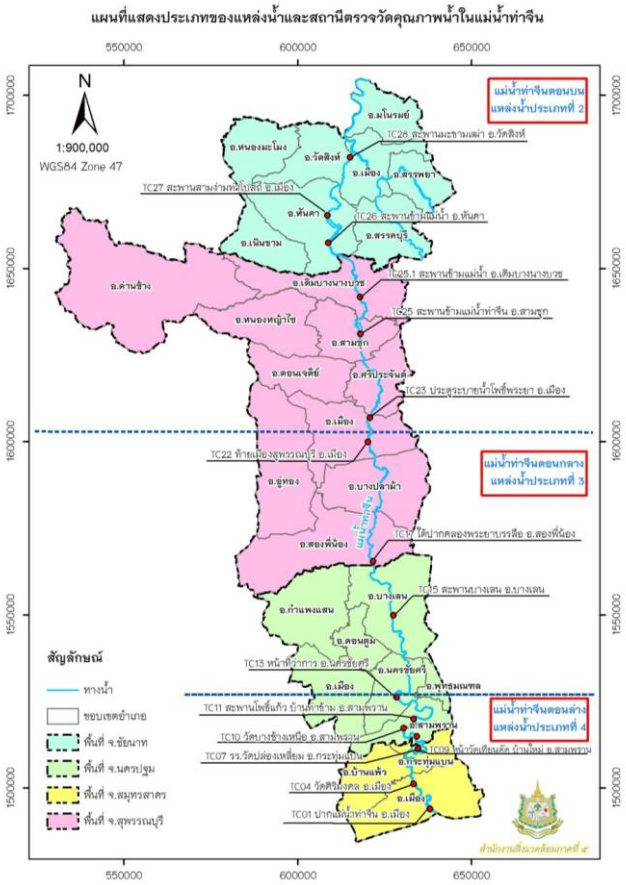

ภาพ 1 แผนที่แสดงประเภทของแหล่งน้ำและสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีน

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (นครปฐม) เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร มีบทบาทภารกิจที่สำคัญในการติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามตรวจสอบป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานฯ ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแม่น้ำสายหลักและคลองสาขาที่สำคัญในพื้นที่ดูแลรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำในแม่น้ำท่าจีนและคลองสาขาที่สำคัญ จำนวน 16 สถานีในแม่น้ำท่าจีน และจำนวน 5 สถานีในคลองสาขาที่สำคัญ

ส่งตรวจวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมของสำนักงานฯ ห้องปฏิบัติการของกรมควบคุมมลพิษ ห้องปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยศิลปากร และห้องปฏิบัติการของเอกชน รายไตรมาสรวมจำนวน 4 ครั้งต่อปี พร้อมจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบฯ พร้อมข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในการเพื่อการอุปโภค เป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ อาทิ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปศุสัตว์ อุตสาหกรรม และการคมนาคม ท่องเที่ยว แต่การระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่สำคัญ ได้แก่ ชุมชน อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ส่งผลให้คุณภาพน้ำแม่น้ำท่าจีนและคลองสาขาเสื่อมโทรมลง จึงควรดำเนินการติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์คุณภาพน้ำ และเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาค เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน

1.2 ผลการแก้ไขปัญหา จากที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 แจ้งผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำไปยังจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา และเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ แล้วไม่เกิดการแก้ไขปัญหาตามที่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 แจ้งไป ทั้งนี้เนื่องจากมีสาเหตุ ดังนี้

(1) ขาดการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำข้อมูลคุณภาพน้ำ ซึ่งบ่งชี้สถานการณ์คุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีนและคลองสาขา ไปใช้ในการวางแผนบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่

(2) ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ

(3) สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 บังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน ที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง ตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามยังคงมีการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ

ที่ไม่ได้ถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535โดยตรงและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น รวมถึงการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษบางประเภทซึ่งยังไม่มีการถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสีย เช่น พื้นที่นาข้าว เป็นต้น

2. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ

2.1 บทวิเคราะห์

2.1.1 จากขอบเขตและลักษณะของพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนดังกล่าว พบว่าแม่น้ำท่าจีนมีน้ำต้นทุนมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา และมีลำน้ำสาขาที่สำคัญคือ ห้วยกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากนี้แม่น้ำท่าจีนยังได้รับน้ำท่าที่มาจากการชลประทานจากลุ่มน้ำแม่กลองทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน และจากแม่น้ำเจ้าพระยาทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน ผ่านคลองระบายน้ำต่าง ๆ ส่งผลให้อัตราการระบายน้ำและความเข้มข้นของสิ่งสกปรกในลำน้ำของแม่น้ำท่าจีน ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำท่าของแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำแม่กลองที่จัดสรรมายังแม่น้ำท่าจีนซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก โดยในช่วงปีงบประมาณ 2558 พื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ภัยแล้งทำให้ปริมาณน้ำท่าในแหล่งน้ำมีปริมาณน้อย ส่งผลกระทบต่ออัตราการไหลที่ช้าลงและปริมาณความสกปรกที่เข้มข้นขึ้น รวมทั้งเกิดเหตุการณ์น้ำทะเลหนุนขึ้นจากอ่าวไทย นอกจากนี้แม่น้ำท่าจีนในพื้นที่จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี และนครปฐมตอนบน มีลักษณะที่ไม่คดเคี้ยวมากนักจึงมีการระบายน้ำได้เร็วกว่าแม่น้ำท่าจีนในพื้นที่จังหวัดนครปฐมตอนล่าง และสมุทรสาครตอนบน ซึ่งมีลำน้ำที่คดเคี้ยวมาก ประกอบกับแม่น้ำท่าจีนตอนบนและตอนกลางมีแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่หนาแน่นส่วนใหญ่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีแหล่งกำเนิดที่ไม่แน่นอน (non-point sources) ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม ในขณะที่แม่น้ำท่าจีนตอนล่างมีแหล่งกำเนิดมลพิษหนาแน่นส่วนใหญ่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีแหล่งกำเนิดแน่นอน (point source) ได้แก่ ชุมชนและอุตสาหกรรม ซึ่งจะมีการระบายน้ำเสียลงสู่แม่น้ำท่าจีนอย่างต่อเนื่อง และด้วยปัจจัยดังกล่าวข้างต้นทำให้แม่น้ำท่าจีนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

ท่าจีนตอนบนและตอนกลางมีโอกาสฟอกตัวตามธรรมชาติได้ดีกว่าแม่น้ำท่าจีนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนตอนล่าง

2.1.2 จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแม่น้ำท่าจีนของสำนักงานฯ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2556-2560) จะเห็นได้ว่าแม่น้ำท่าจีนตั้งแต่จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร มีคุณภาพน้ำจัดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3-5 และเกือบทุกสถานีไม่เป็นไปตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ ที่กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์คุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีน โดยในปี 2560 แม่น้ำท่าจีนทั้งหมดจัดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 – 5 (พอใช้ถึงเสื่อมโทรมมาก) และ ไม่เป็นไปตามประกาศกรมควบคุมมลพิษทั้งหมด โดยดัชนีคุณภาพน้ำที่มีค่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ DO ในแม่น้ำท่าจีนตอนบนและส่วนใหญ่ในตอนกลาง BOD ในแม่น้ำท่าจีนบางสถานีในตอนบนและตอนกลาง ค่า TCB ส่วนใหญ่ในแม่น้ำท่าจีนตอนบนและบางสถานีในตอนกลาง ค่า FCB ในแม่น้ำท่าจีนส่วนใหญ่ในแม่น้ำท่าจีนตอนบนและบางสถานีในตอนกลาง และค่า NH_3-N ในแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 กับปี 2559 พบว่าแม่น้ำท่าจีนส่วนใหญ่มีคุณภาพน้ำคงที่ในระดับเดิม และทุกสถานีมีประเภทแหล่งน้ำไม่เป็นไปตามประกาศกรมควบคุมมลพิษที่กำหนด ดังรายละเอียดตามตาราง 1 – 2

ตาราง 1

ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินแม่น้ำท่าจีน จากการติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ ปี 2556-2560 จำแนกตามประเภทของแหล่งน้ำผิวดิน

สถานี	อำเภอ	จังหวัด	มาตรฐานประเภท*	ปีงบประมาณ				
				2556	2557	2558	2559	2560
TC28	วัดสิงห์	ชัยนาท	2	4	3	4	3	3
TC27	หันคา	ชัยนาท	2	5	3	4	3	3
TC26	หันคา	ชัยนาท	2	5	4	4	4	4
TC25.1	เดิมบางนางบวช	สุพรรณบุรี	2	5	3	5	3	3
TC25	สามชุก	สุพรรณบุรี	2	5	4	5	3	4
TC23	เมือง	สุพรรณบุรี	2	5	4	4	4	4
TC22	เมือง	สุพรรณบุรี	3	5	4	5	4	4
TC17	สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี	3	5	4	5	4	4
TC15	บางเลน	นครปฐม	3	4	4	5	4	4
TC13	นครชัยศรี	นครปฐม	4	4	4	5	4	5
TC11	สามพราน	นครปฐม	4	5	4	5	5	5
TC10	สามพราน	นครปฐม	4	5	4	5	5	5
TC09	สามพราน	นครปฐม	4	5	5	5	5	5
TC07	กระทุ่มแบน	สมุทรสาคร	4	5	5	5	5	5
TC04	เมือง	สมุทรสาคร	4	5	5	5	5	5
TC01	เมือง	สมุทรสาคร	4	5	5	5	5	5

หมายเหตุ *ประเภทของแหล่งน้ำผิวดินในแม่น้ำท่าจีน ตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดประเภทของแหล่งน้ำในแม่น้ำท่าจีน

ตาราง 2

*ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน แม่น้ำท่าจีน ปี 2560**

สถานี	DO	มาตรฐาน **	BOD	มาตรฐาน **	TCB	มาตรฐาน **	FCB	มาตรฐาน **	NH_3-N	มาตรฐาน **
TC28	5.1	≥6	1.0	≤1.5	1,190	≤5,000	538	≤1,000	0.1	≤0.5
TC27	4.3	≥6	1.0	≤1.5	2,025	≤5,000	795	≤1,000	0.1	≤0.5
TC26	4.9	≥6	1.7	≤1.5	55,350	≤5,000	21,523	≤1,000	0.2	≤0.5
TC25.1	5.0	≥6	1.6	≤1.5	8,100	≤5,000	2,275	≤1,000	0.2	≤0.5
TC25	4.6	≥6	1.6	≤1.5	6,300	≤5,000	1,848	≤1,000	0.2	≤0.5
TC23	4.6	≥6	1.3	≤1.5	31,700	≤5,000	21,550	≤1,000	0.2	≤0.5
TC22	4.2	≥4	1.5	≤2	23,000	≤20,000	4,975	≤4,000	0.2	≤0.5
TC17	2.9	≥4	2.6	≤2	7,900	≤20,000	2,900	≤4,000	0.4	≤0.5
TC15	2.4	≥4	2.0	≤2	17,100	≤20,000	3,898	≤4,000	0.4	≤0.5
TC13	2.3	≥2	2.7	≤4	8,700	-	1,948	-	0.7	≤0.5
TC11	2.2	≥2	2.5	≤4	23,975	-	7,275	-	0.6	≤0.5
TC10	2.0	≥2	2.4	≤4	31,150	-	12,050	-	0.8	≤0.5
TC09	2.1	≥2	4.0	≤4	61,500	-	22,200	-	1.1	≤0.5
TC07	2.6	≥2	3.2	≤4	74,500	-	15,325	-	0.9	≤0.5
TC04	2.4	≥2	3.4	≤4	49,750	-	18,050	-	0.8	≤0.5
TC01	3.2	≥2	3.0	≤4	37,825	-	16,363	-	2.5	≤0.5

หมายเหตุ *ค่าเฉลี่ยคุณภาพน้ำจากการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ครั้งที่ 1-4

**ค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำตามประเภทของแหล่งน้ำผิวดินในแม่น้ำท่าจีน ตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดประเภทของแหล่งน้ำในแม่น้ำท่าจีน

2.1.3 การวิเคราะห์คุณภาพน้ำแม่น้ำท่าจีน ปี 2560

(1) แม่น้ำท่าจีนในช่วงจังหวัดชัยนาท มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงเสื่อมโทรม จัดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 – 4 จากการตรวจสอบค่า DO BOD TCB FCB และ NH_3-N ซึ่งเป็น parameter ที่ใช้ในการคิดดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (Water Quality Index) ทั้งนี้ parameter ที่บ่งชี้ปัญหา ได้แก่ค่า DO BOD TCB และ FCB ซึ่งมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชน และเกษตรกรรมในพื้นที่ ดังนั้นการแก้ไข

ปัญหาจึงต้องแก้ไขโดยการลดการปล่อยของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ และการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด

(2) แม่น้ำท่าจีนในช่วงจังหวัดสุพรรณบุรี มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงเสื่อมโทรม จัดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3-4 จากการตรวจสอบค่า DO BOD TCB FCB และ NH_3-N ซึ่งเป็น parameter ที่ใช้ในการคิดดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (Water Quality Index) ทั้งนี้ parameter ที่บ่งชี้ปัญหา ได้แก่ DO BOD TCB และ FCB ซึ่งมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชน และเกษตรกรรมในพื้นที่ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจึงต้องแก้ไขโดยการลดการปล่อยของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ และการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด

(3) แม่น้ำท่าจีนในช่วงจังหวัดนครปฐม มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมาก จัดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 4-5 จากการตรวจสอบค่า DO BOD TCB FCB และ NH_3-N ซึ่งเป็น parameter ที่ใช้ในการคิดดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (Water Quality Index) ทั้งนี้ parameter ที่บ่งชี้ปัญหา ได้แก่ DO และ NH_3-N ซึ่งมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และฟาร์มสุกรในพื้นที่ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจึงต้องแก้ไขโดยการลดการปล่อยของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ และการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด

(4) แม่น้ำท่าจีนในช่วงจังหวัดสมุทรสาคร มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก จัดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 5 จากการตรวจสอบค่า DO BOD TCB FCB และ NH_3-N ซึ่งเป็น parameter ที่ใช้ในการคิดดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (Water Quality Index) ทั้งนี้ parameter ที่บ่งชี้ปัญหา ได้แก่ ค่า NH_3-N ซึ่งมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชน เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมในพื้นที่ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจึงต้องแก้ไขโดยการลดการปล่อยของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ และการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด

2.2 แนวความคิด/ข้อเสนอ

2.2.1 ข้อเสนอแนวคิดการจัดทำแผนโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(1) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก พ.ศ.2560-2564 เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ จากการตรวจสอบพบว่าคุณภาพน้ำแม่น้ำท่าจีนในพื้นที่จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร นั้น ต้องแปลงแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก พ.ศ.2560-2564 ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริง โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่ ร่วมตรวจสอบ ร่วมวิเคราะห์สาเหตุ ร่วมจัดทำแผนเฝ้าระวัง/แก้ไขปัญหา และปฏิบัติตามแผน โดยมีการประชุมติดตามและระดมความคิดเห็นในการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ และมีการสร้างแรงจูงใจทางบวก ทั้งครัวเรือน ชุมชน สถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม และมีการตรวจสอบคุณภาพน้ำทิ้งของแหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อเป็นการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด และเป็นการให้ผู้ประกอบการอยู่ในสังคมของพื้นที่ได้อย่างสันติสุข โดยในช่วงเริ่มต้นจัดทำเป็นพื้นที่ต้นแบบจังหวัดละ 2-3 พื้นที่ย่อย

(2) มีการประเมินผล

- ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงาน
- การประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ และการมีกิจกรรมที่ช่วยแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ
- การประเมินผลด้วยการตรวจวัดคุณภาพน้ำ เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินโครงการเป็นระยะ ๆ

2.2.2 ข้อเสนอแนวคิดการบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิด

(1) ผลักดันให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมแบบกลุ่มอาคาร ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนเมือง โดยการบูรณาการและมีส่วนร่วม

- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การจัดการน้ำเสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ร่วมวางแผนดำเนินการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียรวมแบบกลุ่มอาคาร

- สนับสนุนการตรวจสอบคุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียหลังจากเปิดใช้งานระบบ

- กรณีคุณภาพน้ำทิ้งไม่ผ่านมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด ให้ความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง

(2) ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย

- ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย โดยใช้อำนาจของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ตามมาตรา 82 (2) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กับแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน ที่จะต้องถูกควบคุมการระบายน้ำทิ้ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม จนสามารถระบายน้ำทิ้งเป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด

(3) การช่วยเหลือผู้ประกอบการให้ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม

- กรณีแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการระบายน้ำทิ้งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมฯ ให้คำปรึกษาแนะนำผู้ประกอบการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง อาทิ การให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ประกอบการโดยตรง หรือการให้คำปรึกษาแนะนำผ่านการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ/การอบรมถ่ายทอดความรู้

- กรณีแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่ถูกควบคุมการระบายน้ำทิ้งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมฯ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ เพื่อลดการปล่อยของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ อาทิ การให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุนองค์ความรู้ในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์

(4) จัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาคในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน โดยนำข้อมูลการติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำแม่น้ำท่าจีน เป็นข้อมูลนำเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผน

(5) ผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ โดยการสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงาน องค์กร สถาบัน และบุคลากรของจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อสาธารณะที่เกี่ยวข้อง

(6) ผลักดันให้ตัวชี้วัดร้อยละ 50 ของคุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีน จากการติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำแม่น้ำท่าจีนมีคุณภาพไม่ลดลงหรือดีขึ้น เป็นตัวชี้วัดร่วมระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(1) แม่น้ำท่าจีนมีคุณภาพน้ำดีขึ้น

(2) ประชาชน และผู้ใช้น้ำในแม่น้ำท่าจีน สามารถใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคได้อย่างปลอดภัย ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ร้อยละ 50 ของคุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีนจากการติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำแม่น้ำท่าจีน มีคุณภาพไม่ลดลงหรือดีขึ้น

ลงชื่อ.....

(นายกาญจน์ แสงสุกดี)

ผู้เสนอแนวคิด

วันที่ 28 พฤษภาคม 2561